

LIFE REEF projekta putnu uzskaišu rezultāti

Jūras aizsargājamo biotopu izpēte un nepieciešamā aizsardzības stāvokļa noteikšana
Latvijas ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā
LIFE19 NAT/LV/000973 LIFE REEF

15.02.2024.

Pēteris Daknis
Ornitologs - eksperts
Dabas aizsardzības pārvalde

reef.daba.gov.lv

Jūras putni

Aizsargājamiem putniem Latvijai piederīgo jūras ūdeņu izmantošana ir būtiska migrācijas, ziemošanas un pēcligzdošanas periodos.

Galvenās sugas:

Kākauļi

Tumšpīles

Gaigalas

Mazie ķīri

Gārgales

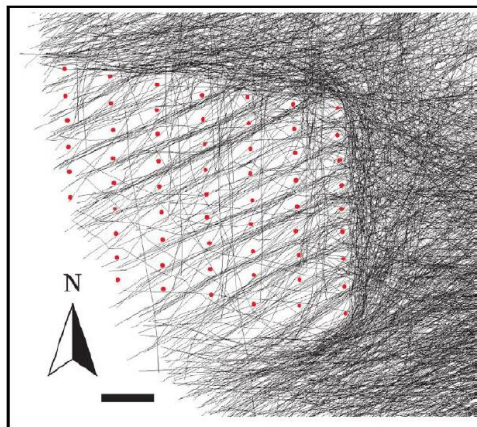
Attēlā kākauļi. Foto: M. Strazds.

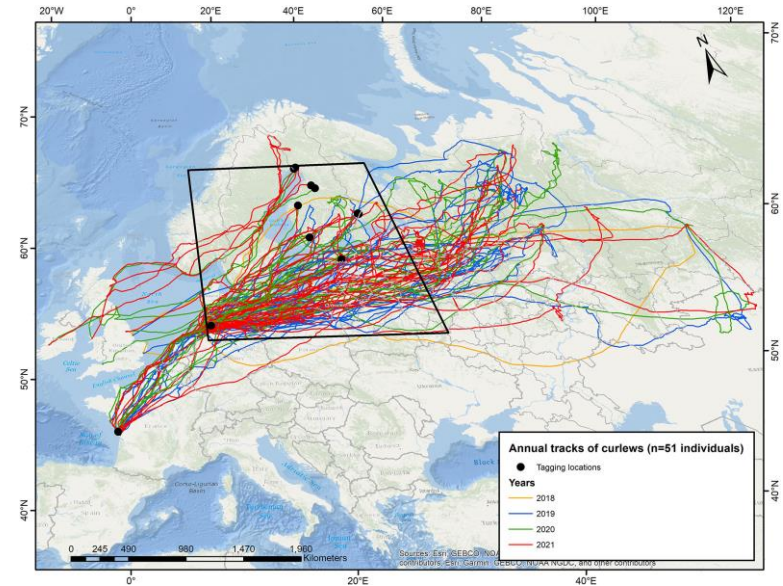
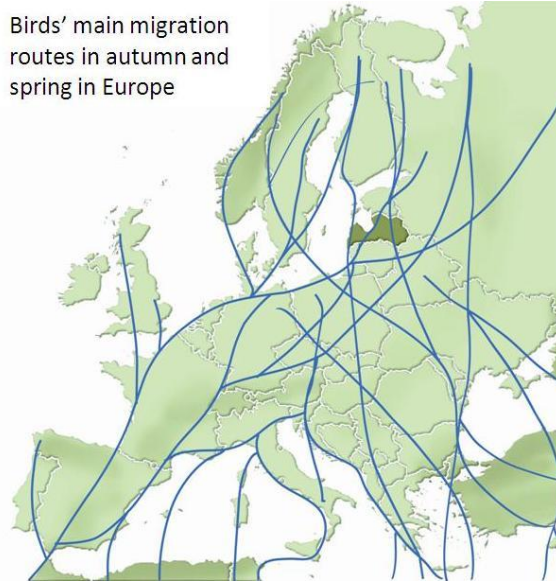

Putnu migrācijas ceļi

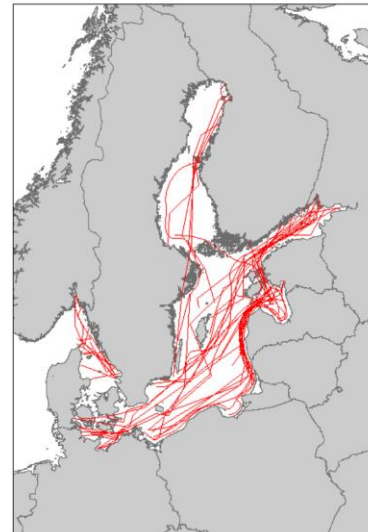
Līdzšinējās migrāciju uzskaites nedod pietiekamu telpisko informāciju, migrāciju «ceļi» faktiski ir plašas joslas un to precizēšanai ir nepieciešama pastāvīga novērošana ar tehniskiem līdzekļiem.

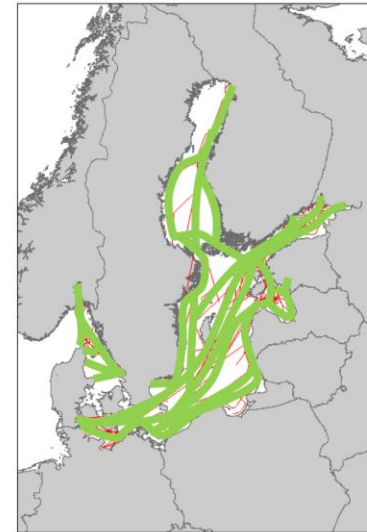
Birds' main migration routes in autumn and spring in Europe

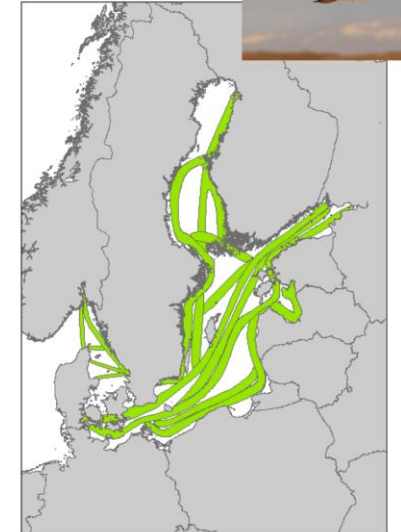
Data sources: Tracking of individual birds (telemetry) - from tracks to routes

tracks from 2 projects taken from www.movebank.org (downloaded or re-drawn)

summarising tracks (fitted by eye)

smoothing in ArcGIS

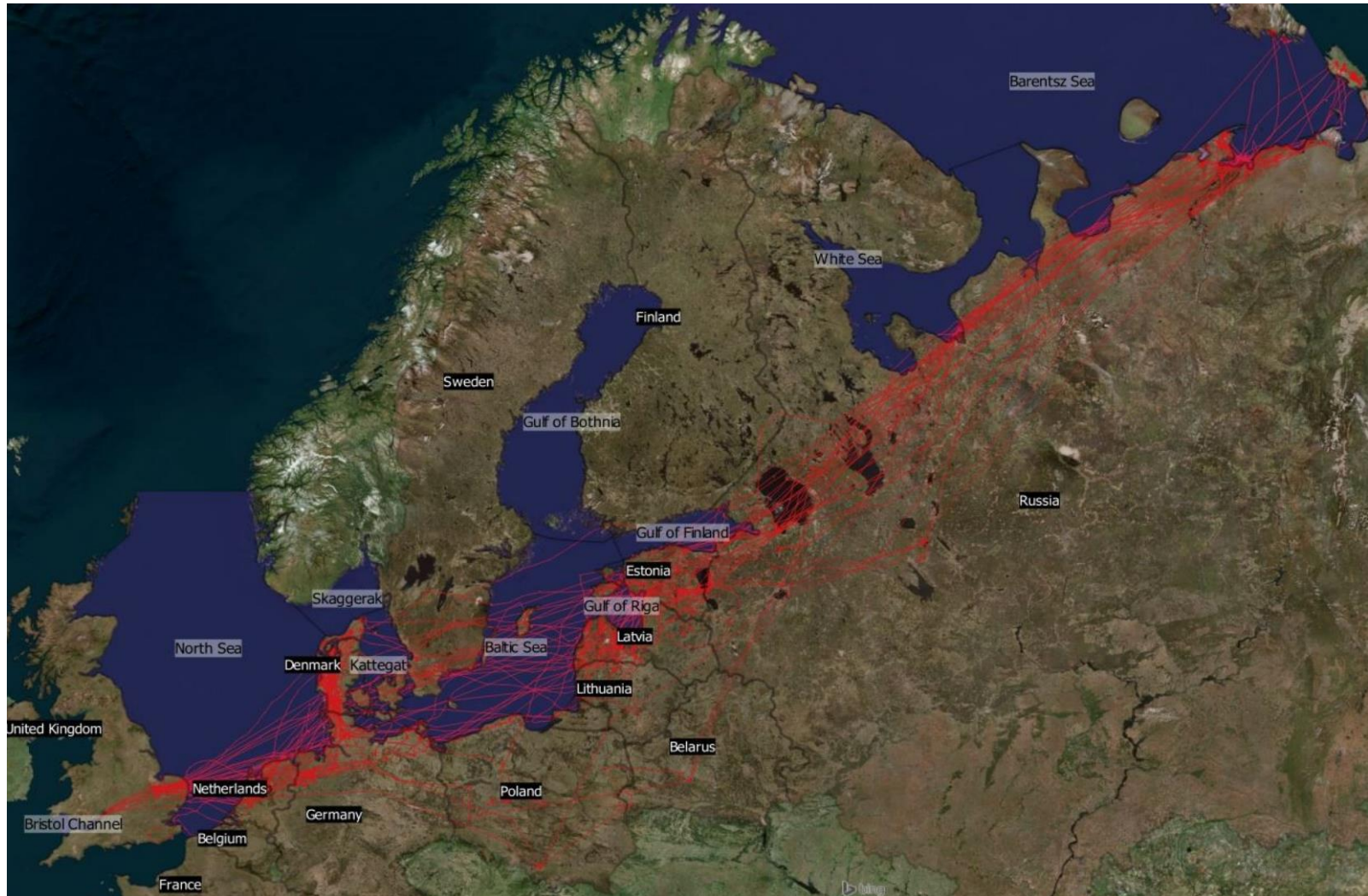

Putnu migrācijas ceļi

Mazā gulbja *Cygnus columbianus* piemērs.

AJT dabas aizsardzības plāna izstrādē, papildus putnu uzskaitēm, tiek apkopoti pētījumi, kuros veikta putnu izsekošana ar telemetrijas iekārtām.

Attēls no: Griffin, L., Rees, E. & Hughes, B. 2016. Satellite tracking Bewick's Swan migration in relation to offshore and onshore wind farm sites. WWT Final Report to the Department of Energy and Climate Change. WWT, Slimbridge 55pp.

Jūras putnu skaita novērtēšana

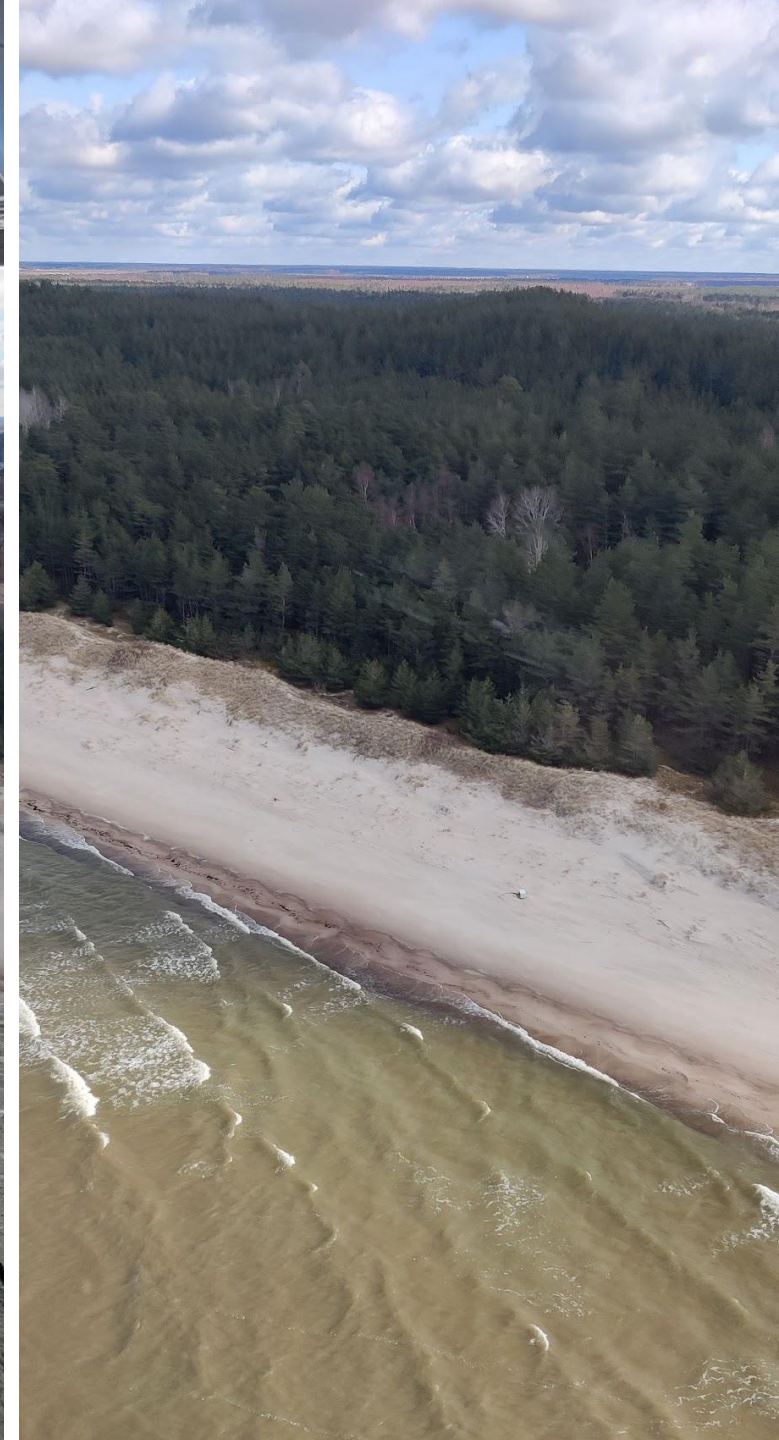
Primārais datu avots par jūrā sastopamajiem putniem ir **ziemojošo jūras putnu aviouzskaites**, kuras notiek katru gadu.

Reizi četros līdz sešos gados aviouzskaites nosedz visus Latvijai piederīgos jūras ūdeņus.

LIFE REEF izpētes teritorijās aviouzskaites notiek arī vasarā.

Visaptverošas aviouzskaites uzsāktas 2016. gadā kā monitoringa programma.

Daļēji teritorija aptverta 2011. – 2014. gadā, kad notika uzskaites MARMONI un GORWIND projektu ietvaros.

Aviouzskaites

Aviouzskaišu novērojumi tiek veikti, lidojot pa noteiktiem maršrutiem – transektiem, kuri atrodas 3 – 5 km viens no otra.

Apkopojot novērojumus iegūst precīzus datus par putnu skaitu maršrutā, no kuriem vairumam sugu iespējams veidot blīvuma modeli – prognozējot putnu skaitu starp maršrutiem.

Iegūti jauni dati par **mazā ķīra** sastopamību Latvijas jūras ūdeņos vasarā, pēcligzdošanas periodā, kas liecina, ka suga mūsu ūdeņos sastopama lielā skaitā.

Aviouzskaites

Mazā ķīra izplatības novērtējums pēc 2022. un 2023. gada vasarā veiktajām aviouzskaitēm.

Suga ievērojamā skaitā konstatēta visās teritorijās, bet nozīmīgākās koncentrēšanās vietas reģistrētas Papes kalvā un arī Alku sēklī. Šīs ir starptautiski nozīmīgas koncentrācijas – kopējais reģistrēto indivīdu skaits līdzinās **apmēram 20% sugas Eiropas populācijas** (Auniņš 2022).

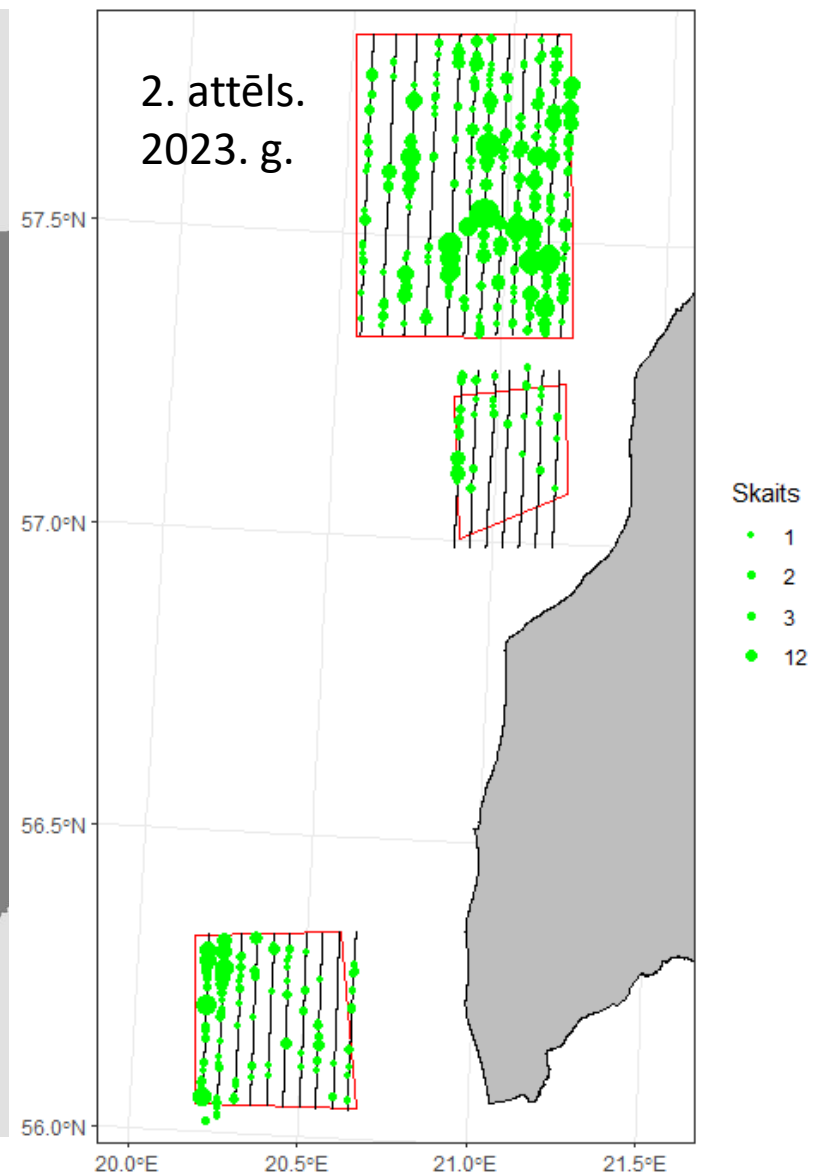
Suga ievērojamā skaitā konstatēta visās teritorijās, bet nozīmīgākās koncentrēšanās vietas reģistrētas Zēģelnieku sēkļos un Papes kalvā (2. attēls). Neraugoties uz skaita kritumu, šīs joprojām ir starptautiski nozīmīgas koncentrācijas – kopējais reģistrēto indivīdu skaits līdzinās **apmēram 7% sugas Eiropas populācijas** (Auniņš 2023).

1. attēls.
2022. g.

Hydrocoloeus minutus

2. attēls.
2023. g.

Uzskaites piekrastē

Datu ievākšana par ziemojošajiem jūras putniem notiek jau aptuveni 50 gadus, veicot uzskaites no krasta katra gada janvāra vidū. Šīs uzskaites parāda ilglaicīgās tendences.

Vasarā kopš 2019. gada notiek piekrastē ligzdojošo putnu monitoringas.

Šajos monitoringos novērotāji apseko visu piekrasti.

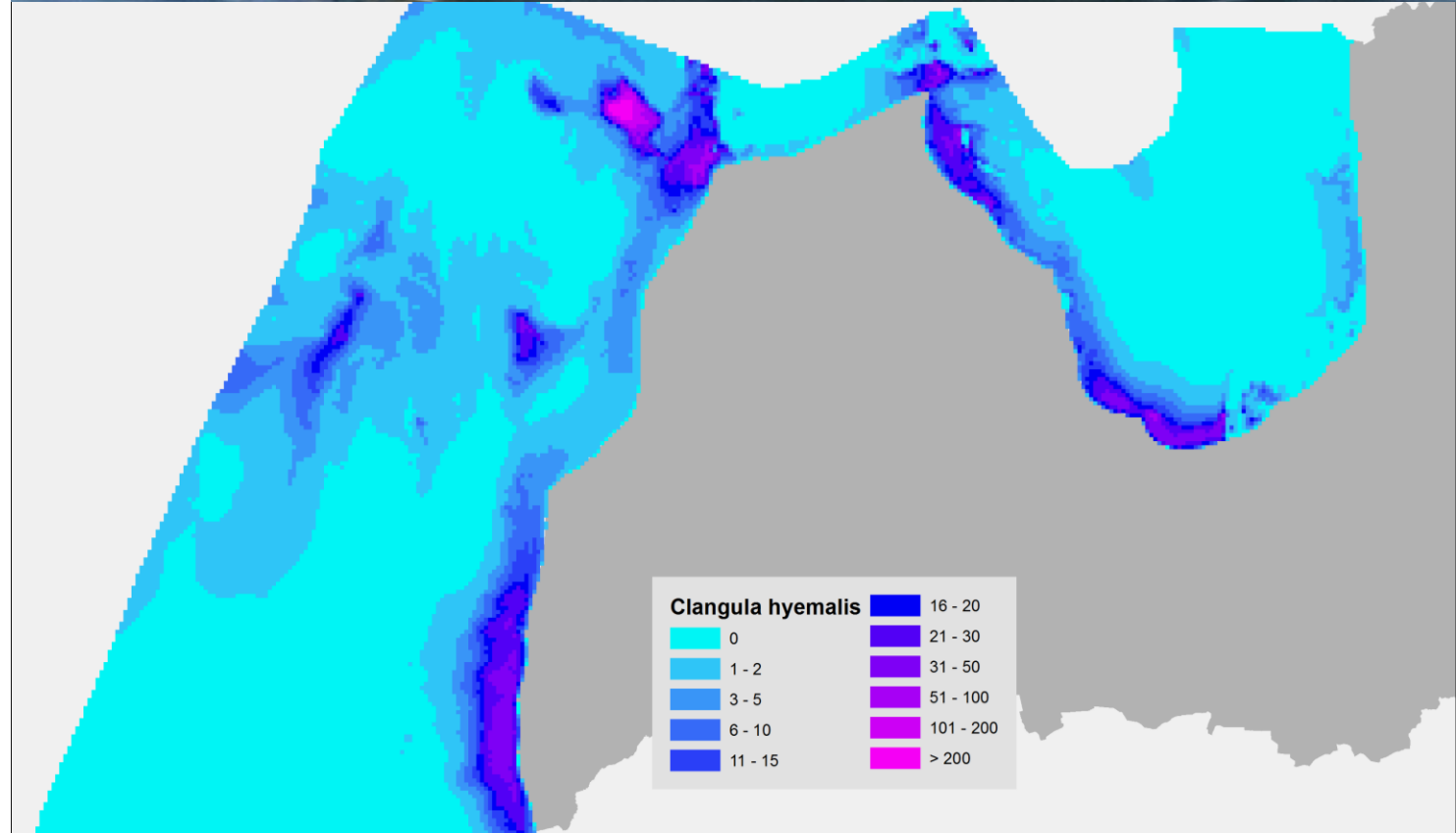

Kākaulis *Clangula hyemalis*

Suga 2012. gadā iekļauta globāli apdraudēto sugu sarakstā, definējot tās stāvokli kā "jutīga". Suga pēdējās desmitgadēs piedzīvojusi ievērojamu skaita samazinājumu visā tās areālā un īpaši Baltijas jūrā.

2021. gada ziemā sugas izplatība galvenokārt koncentrējās Vinkova un Ovišu sēkļos, kā arī Rīgas jūras līča rietumu piekrastē, ap Kolkas ragu un piekrastes zonā Liepāja – Pape un Rīgas jūras līča austrumu piekrastē.

Izplatību lielā mērā noteica ne tikai sēkļu un citu seklūdens zonu izvietojums, bet arī ledus stāvoklis uzskaites laikā, kas izskaidro zemo sastopamību Rīgas jūras līča austrumu piekrastē.

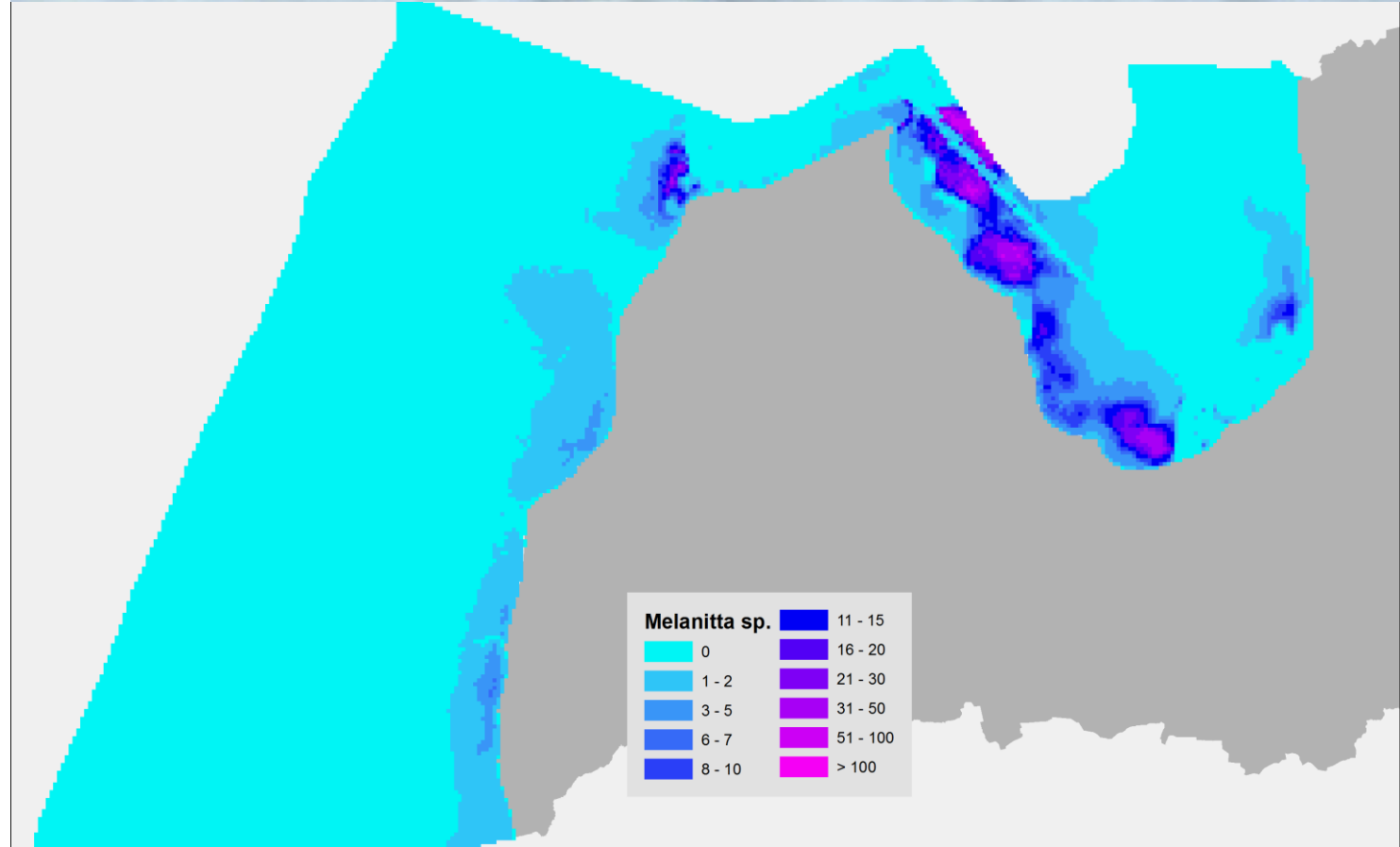
Tumšā pīle

Melanitta fusca

Suga 2012. gadā iekļauta globāli apdraudēto sugu sarakstā, definējot tās stāvokli kā "apdraudēta". Suga pēdējās desmitgadēs piedzīvojusi ievērojamu skaita samazinājumu visā tās areālā un īpaši Baltijas jūrā.

Aviouzskaitēs suga grūti atšķirama no tai līdzīgās melnās pīles, tādēļ liela daļa šo sugu novērojumu reģistrēti kā līdz sugai nenoteiktas tumšpīles. Abas sugas bieži sastopamas jauktos baros, kas vēl vairāk sarežģī abu sugu skaita vērtēšanu.

Sugai nozīmīgākās teritorijas 2021. gada ziemā bija Rīgas jūras līča Rietumu piekrastē (neaizsalušajās daļās iepretim Jūrmalai, Engurei un Rojai), Irbes šauruma nepilnīgi aizsalušajā daļā un selgā iepretim Skulteī, kā arī Ovišu sēkļos un iepretim Liepājai. Tomēr šie rezultāti jāvērtē kontekstā ar atsevišķi modelētajām abām tumšpīļu sugām kopā, kas rāda plašāku izplatību.

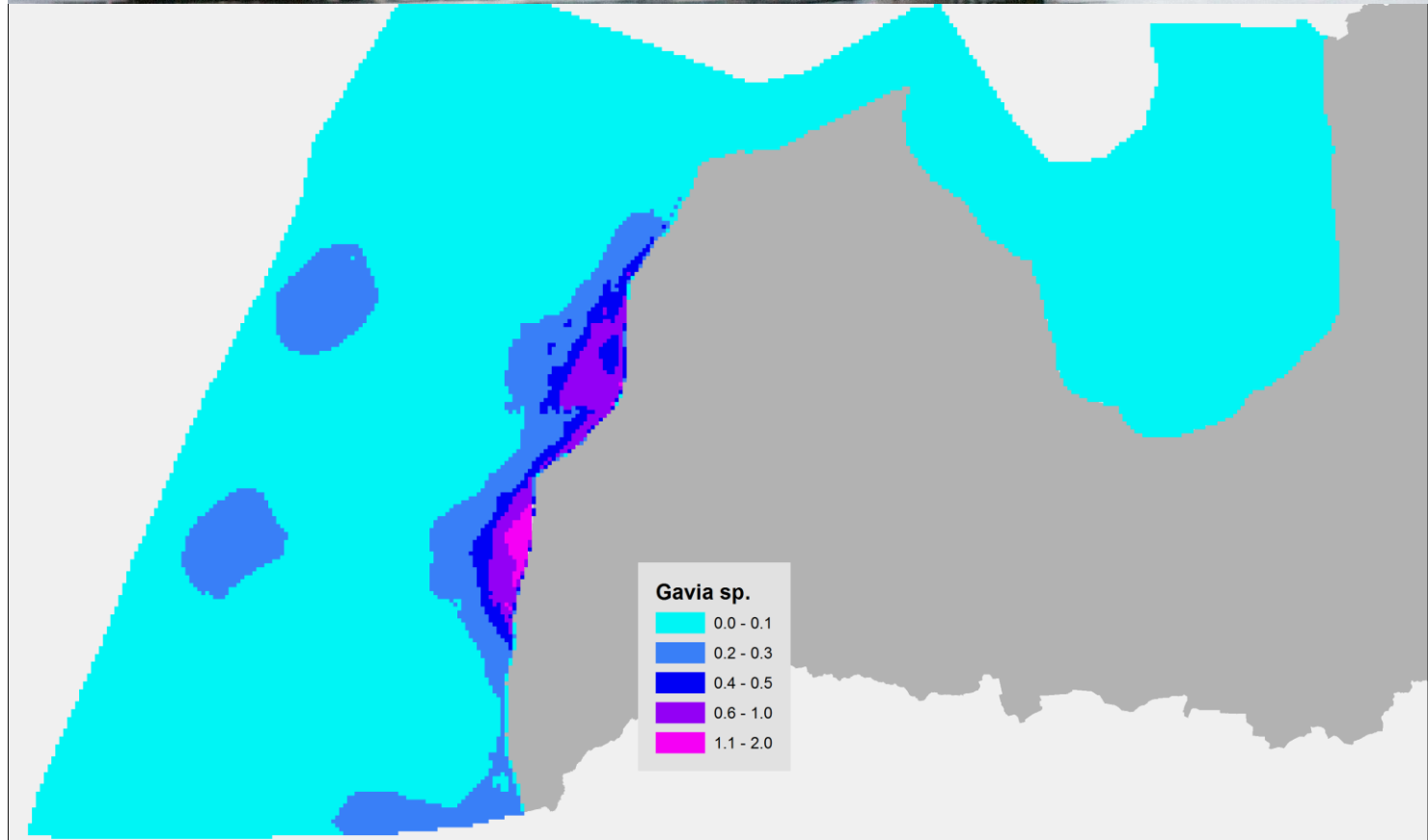

Gārgales

Gavia sp.

Šajā modelī apvienoti visi gārgaļu (brūnkakla gārgales un melnkakla gārgales) novērojumi, jo aviouzskaitēs sugas ir praktiski neatšķiramas. Tomēr proporcionāli lielākā daļa Latvijas jūras ūdeņos ziemojošo gārgaļu ir brūnkakla gārgales, kas bija arī vienīgās līdz sugai noteiktās. Abas Latvijā regulāri sastopamo gārgaļu sugas ir īpaši aizsargājamas un iekļautas Putnu Direktīvas 1. pielikumā.

Nozīmīgākās gārgaļu ziemošanas vietas 2021. gada ziemā bija Baltijas jūras piekraste un selga no Ventspils līdz Liepājai.

Paldies par uzmanību!

peteris.daknis@daba.gov.lv

